

Naujienu Antroji Dalis

NR. 697

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XX METAI

PR. ALŠĖNAS

AXEL MUNTHE APIE MOTERIS, GAMTĄ, GYVULIUS IR KITKĄ

Axel Munthe — švedų gydytojas ir rašytojas, miręs 1949 m., sulaukęs gilios senatvės (92 m. amžiaus). Jis dirbo kaip nervų ligų specialistas Paryžiuje, Romoje, Anglų lauko ligoninėje (I Pas. Kare), gydytoju švedų karaliaus rūmuose ir t. t. Bepraktikuodamas medicinos srity — vienkart ir rašė. Jo rašymo būdas ir stilius — itin savotiškas, originalus.

Tarnaudamas pas anglus parašė ir išleido knygą "Raudonasis kryžius ir geležinis kryžius". Toje knygoje, kaip būdamas labai ryškių humanizmo principų žmogus, jis apkaltino vokiečių barbarišką kariavimo būdą.

Labai mylėdamas Dievo tvirtinius gyvulius, kartu, žinoma, ir žmones, tik pastariesiems — dažnai turėdamas įvairių užmetimų, Axel Munthe parašė kitą knygą, originaliu pavadinimu — Sena knyga apie žmones ir žvėris. (Šią knygą neseniai yra išvertęs ir labai mažu tiražu išleidęs "Dirvos" vienas iš redaktorių J. P. Palukaitis).

Ypač didelės fantazijos pilni jo atsiminimai dviejuose tomuose, pavadinti San Michele knyga. Tai gyvi, humoristiški ir su labai stipria nuotaika pasakojimai apie save, savo kilmingus pacientus, neturtinguosius draugus, tiek žmones, tiek gyvulius. Ši knyga turėjusi ypatingos reikšmės memuariniam žanrui anglų literatūroje.

Dr. Axel Munthe, per ilgus, (gero pusamžio), gydytojavimo metus, pasireiškė kaip didis psichologas, pažymėtinas neurologas, tvirtavalis daktaras, maža tikėjimas į vaistų galią, tardamas, jog tikrai veikainčius vaistus — galima ant pirštų suskaičiuoti, ir kad rūpestingoji "Močia Gamta" — daktarams tikruosius vaistus tiekianti labai žema kaina. Jis buvo visapusiškai įtikėjęs į žmogaus psichinę galią. Žmogus, esąs, galįs būti tiek sveikas, kiek pajėgias tai įsivaizduoti.

Dr. A. M. visą gyvenimą buvo didelis finlantropas — vargšų ir mažiau pajėgių sutvėrimų — gyvulių atžvilgiu. Jis paaukojęs daug pinigų gyvulių globai, aklyjū priežiūrai, remdamas laplandiečius — lapius ir kitus neturtinguosius. Už gydymo praktiką — beveik niekad nustatytų kainų neturėjęs ir labai dažnai — iš pacientų nieko neėmęs. Todėl jo kolegijos gydytojai — pykdavę ir išmėtinėdavę jam.

Dėl geraširdiškumo gyvulių atžvilgiu, pav., jis teigdavo, jog žiaurumas su beginkliais gyvuliais — Dievo akimis žiūrint —

daug didesnis nusikaltimas už įsilaužimą, o jis, esąs, baudžiamas — tik menka pabauda.

1909 m. A. M. pasistatė vilą Anacapri (Capri saloj), pavadintą San Michele, padarydamas joje labai atraktyvų muziejų, ypatingai lankomą turistų.

1946 m. tą vilą užrašė Švedijos valstybei. Vėliau tenai pat, Capri saloj, nusipirko iš viduramžių užsilikusį bokštą. Tenai įsirengė sau butą ir tenai gyvendamas daug rašė.

1942 m. grįžo gimtąjį kraštą — Švedijon ir ligi mirties gyveno Stockholmo pilyje, kaip karaliaus Gustavo svečias.

Jo San Michele į lietuvių kalbą 1937 m. išvertė Pr. Povilaitis. Vos tai knygai iš spaudos išėjus — ją perskaičiau ir labai gėrėjaisi turiniu bei stilium. Deja, iki šių dienų — viskas buvo išgaravę iš atminties. Buvo netgi užmiršęs apie ką tenai rašoma.

1950—51 m. antrasis lietuviškas San Michele knygos leidimas Terros leidyklos pakartotas JAV. Šiomis dienomis ją vėl perskaičiau ir labiau suintrigavusias mane mintis — ryžtuosi perduoti liet. spaudos skaitytojams.

Dr. A. Munthe apie moteris

Šis rašytojas daktaras, kalbėdamas apie moteris kitam savo kolegai daktarui, tarp kita ko, šitaip teigė:

Tu sakai, norėtum, kad tave mylėtų moterys, na, tai tik nesakyk joms to, netūpėiok aplink jas, nesiduok jų komanduojamam. Moterys, nors to neišsuduoda, daug mieliau nori pačios klausyti, negu kad jų klausytų. Jos elgiasi tarytum būtų mums lygios, tačiau jos puikiai žino, kad tokios nėra, didžiai jų laimei, nes jei jos būtų mums lygios, mes jas daug mažiau mylėtume. Iš esmės, aš apie moteris esu daug geresnės nuomonės, negu apie vyrus, bet joms to nesakau. Jos daugiau turi drąsos, skausmą ir mirtį sutinka daug tvirčiau, negu mes, jos daugiau turi pasigailėjimo ir mažiau tuščios garbės. Jų instinktas, apskritai, yra tikresnis vadovas jų gyvenime, negu mūsų protas, jos netaip dažnai apsikvailina, kaip mes. Meilė moteriai reiškia daug daugiau, negu ji reiškia vyru; meilė jai viskas. Tai netiek geismo dalykas, kaip, apskritai, esti vyru. Moteris gali įsimylėti šlykštų vyrą, net seną vyrą, jei tik jam pavyks paveikti jos vaizduotę. Vyras negali įsimylėti moteris,

(Nukelta į 3 psl.)

Dail. Adomas Galdikas

Peisazažas

Dienu Skeveldros

1.

N(aujuosius) M(etus) sutiksim su... Antanu Gustaičiu ir Stasiu Santvaru. Šios pavardės kalba pačios už save! Blogiau su laiku. Bostonas, kur gyvena minėti taksų mokėtojai, atsi-prašau — dailiojo žodžio sakytojai — jau bus į sausio 1-mąją įsiryšę, o ašmi (nebeapataisomas naktibalda!)... dar "kelsiu produkciją". Teks N. M. suderinti su Broniu (Raila), Alg. (Gustaičiu) ir kt. pažįstamais ir bičiuliais nuo Pacifiko, t. y. Kalifornijos laiku.

St. Santvaras paskaitys, tarp kita ko, "Medis už miesto kaminių", "Lietuva" ir — pabai-gai — "Kalendorius", o pekl-ninkas (Antanas Gustaitis): "Stabmeldiškąją maldele", "Tuščias pastangas", bisui — "Absoliučiai tobulai viskas eina atbulai".

Gal ir Patsai, Mielas Skaitytojau, norite kartu sutikti N. M.?! Jei taip, tai paskubėk įsigyti Pirmąją Lietuvių Poezijos Plokštelę, įskaitytą pačių autorių. Išleido J. Karvelis, Chicago, Ill.

Bene, muzikines intarpas sukomponavo ir paskambino komp. Julius Gaidelis.

Taigi, nesvarbu, kaip elgsitės kitais Metais, bet pagundai pasiklausyti Poezijos, pagundai dorai ir gražiai bei gi kilniai, pasiduokite dar angoje į N. M., arba kitaip tariant — dar šįmet, čia pat.

2.

Juokimės... Ir yra ko! Visų pirma, kad 1963-iejį nenuspyrė nuo koto (nežinom aukos, šalpos, meilės, politikos, balfo-alto griovimo, iliuzijų ir kt. kataklizmų sukuryje!), ir gražiai pasirėdę (su senomis ligomis, ydomis, nuodėmėmis ir — dorybėmis!) keliame taurę.

Beje, žodis kitas dėl taurės. Kaip sakoma, tušti indai garsiai skamba, todėl (nenorint triukšmo?) daugumas į taurę

ką-nors įlašinat (tas paprotys jau nuo Nojaus laikų). Senieji kinai iš viso mėgo sakyti: — Venk žmogaus, kuris nesijaukia ir neišgeria nei šlakelio!

Dr. V. Tercijonas "Tėvynėje" rašo:

"Alkoholinių gėralų vartojimas Lietuvoj nebuvo didelis. 1931 m. vienam gyventojui per metus teko 2½ litrai degtinės ir 4½ litrai alaus. Tais metais svaiginamų gėralų buvo parduota apie už 50 milijonų litų.

Neigiamai blaivybę paveikė karai ir okupacijų metai, kuomet paplito naminės degtinės vartojimas ir dėlto įvykdavo sunkių apsinuodijimų ir mirčių.

Partizanų metais (1945-50) Lietuvoj buvo kovojama su girtavimu, kaip ir kitom moralinėm negerovėm. Apie rusų valdžią carų laikais sakydavu, kad ją laiko 3 ramsčiai (rusiškai: kabak, tabak ir burdak) — smuklė, tabakas ir bordelis. Bolševikų okupuotoj Lietuvoj girtavimas irgi paplitęs. Daugelis lietuvių nuo sunkios rusų priešpaudos geria iš nusiminimo. Tarp atsiųstų Lietuvon rusų pareigūnų valdyt ir kolonizuot kraštą, yra nemažai, girtuoklių ir kyšininkų".

3.

"Literatūra ir Menas" (iš okupuoto Vilniaus) piktinasi, kad "Bonos krautuvinkai" sugalvojo "Puschkin" ("tikriems vyrams") — "degtinės markę". Pokštininkų arba šaipokų netrūksta abipus geležinės uždangos. Tas pats "L. ir M." nr. praneša, kad (Liudies?! Lenkijos "Ruch muzyczny" protestuoja nebe prieš "Bonos krautuvinkus", bet prieš... savo prekybos ministeriją, kuri su kažkokia D. Britanijos firma

(Nukelta į 2 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

sutarusi, užsienyje reklamuoja tokį Šopeno vardu gerklės peną. Pažodžiui:

“Šopenas gimė 1810 ir mirė 1849 m. Europą užkerėjo šis pianino genijus. Per visą savo trumpą gyvenimą Šopenas, kaip Baironas, buvo Europos romantizmo reiškiu.

“Vodka”, kuri reiškia mažąjį vandenį, visur laikoma tipišku rusišku gėrimu. Tačiau ta vadinamoji rusiška degtinė žinoma tik Rytų Europoje, o lenkiškoji — pripažinta geriausia ir švariausia iš visų degtinių. Joje yra kažkas iš paties Šopeno — visas slaviškos dvasios turtingumas ir galybė, nes lenkų degtinė, kaip ir Šopeno muzika, suklostė tik Lenkijos kultūroje”.

4.

Išmoningi, betgi ir sąžiningi viduramžių Venecijos pirkliai ant vienos rūšies degtinės būdavo užrašo “Daryk, kaip išmanai”. Ana, ant Benediktino etiketės užrašyta D. O. M., t. y. “Deo Optimo maximo”. Šiuo metu Benediktino gausi pas kiekvieną pranašesnijį netikėlį, atsiprašau, — krautuvininką, o kadaise (gaminama nuo 1510 metų) tai buvo grynai... medikamentas. Šiam buv. vaistui Tėvai Benediktinai, be spirito, panaudojo medų ir arti 100 atskirų rūšių Normandijos uolų ir slėnių žolikių ir šaknelių.

Tas pat ir su likeriu Chartreuse (gaminama nuo 1607 m., gamina Tėvai Trapistai, panaudodami 130 rūšių žolių ir šaknelių). Vaistas ar nuodas? — priklauso nuo gėriko... taurumo!

5.

Beje, visur ir visada atsimintina vieno lenko ekonomijos profesoriaus tiesus (ir teisus?) atsakymas į klausimą “koks skirtumas situacijoje, kai aš valgau ir kai kiaulė ēda?” Atsakymas: “Kai aš valgau — tai konsumpeija; kai kiaulė ēda — tai produkcija”.

6.

Amerikiečiai, ypač švenčių akivaizdoje, ieško ...Europos (jau minėtų likerių, konjako, vynų), o Europa (lyg skęstantis griebdamasis šiaudo arba skustuvo?) “ēina Kolumbo keliu”:

...JAV whiskey, vadinamasis Bourbon, Paryžiuje, Londone, Romoje daro karjerą — D. Britanijoje pareikalavimas pašoko 75%, Prancūzijoje — 277% ir t. t. ir t. t.

7.

“Figaro” skiltyse Marcelle Caproni klausia: Pamiršome vakardieną ar įpratome į šiandieną?!

Įpratome į skubėjimą, pamiršę tokią pramogą, k. a. tyła ir nesukubėjimas. Atsimename kojas, kai reikia šokti į vagoną, busą, metro, o jos gi skirtos vaikščioti!

Įpratome į chlorizuotą vandenį, nes pamiršome šulinių ir

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 4, 1964

IŠILGAI ŠVENTO LAURYNO

(Tęsinys)

Mes atsisakėme ir pirmkščio plano iš River-du-Loup persimesti keltu kiton pusėn ir tokiu būdu sutaupėme laiko Quebeco miestui ir nesigailėjome tą padarę. Nes tokio miesto nematyti, tai vistiek kaip nusikalsti kraštui, tau atvėrusiam visas duris ir neslepiančiam nieko. Tik dairykis ir pasiimk kas tau parankiausia. Į senąjį Quebecą įvažiuojama pro Saint Louis vartus, kaip į kiekvieną rytą vakarų Europos miestą, išlaikiusį gniamąją sieną ir vartus, sakysime, kaip į Freiburgą pro Martins Tor. Joks miestas šioje hemisferoje negali lygintis su Quebecu. Nuo Dufferin terasos pilies papėdėje atsivenų vaizdai, gali tiesos kelin sugražinti totalianiai nusimušusį paklydėlį. Panašiais jausmais turėjo gyventi ir anieji prancūzų užkariautojai, pasišovę steigti naująją Prancūziją. Chateau Frontenac, dominuojanti miestą ir tvirtovę, varinių stogų žalumu atspindi senąją Prancūziją ir laikus, kai senosios Europos Metropolitose įsiziėbė nebenumaldomas geismas kurti imperijas su neapskaičiuojamais kraštais naujuose užjūriuose.

Quebecas nedidelis miestas ir be tendencijų išaugti į milijoninį. Atrodo, krašte vyko pasiskirstymas, leidžiant Montrealiui ir Torontui išsiptoti, o Otavai ir Quebecui, palikti adminis-

versmių gaivumą. Įpratome į neonus, į self-service, į pasišiausiusią Brigitte Bardot, į inicialus ir t. t. ir t. t. O kur lempų šilima, puiki šukuosena, gra-cija?

“Pamiršome ir... Reikia skubėti. Kur link?! Kurios pražūties ar tarpeklio linkai? Vistiek! Skubiai, vis skubiau. Nesidairykite. Pamirškime. Prieš 450 metų Kopernikas per neapdairumą paleido žemę sukūti, ir ji sukasi, visiškai susukdama mums galvas...”

8.

Ak, temų daugiau, kaip 1963-čiaisiais dienų! Neskubėkime, nes įpratę “Naujienas” skaityti (jau 50 metų!!!) nesiskirsime su jomis ir 1964-aisiais. Pabaigai (į praeitį nuinančiųjų metų) humoro iš anapus geležinės uždangos:

1. Vilniuje šnekama: Turime pastatyti paminklą nežinomajam geležinkeliečiui. Kodėl? Jei ne jis, tai savo ūkio gėrybes Maskvos despotams turėtumėm nunešti ant savo pačių pečių!

2. Klausimas: Ar kinai yra komunistinės stovyklos narys? Atsakymas: Taip, narys-korespondentas.

3. Vilniuje į pieninę išokę vyrškis klausia: “Ar galėčiau gauti pilno riebalingumo sūrio?” Ir iš eilutės pasigirsta moterėlės balsas: “Pas mus pilno riebalingumo tėra vienų vienas Snieckus...”

Laimingų Naujųjų Metų!!!
J. Cičėnas

ALBINAS ŠVETELA

traciniais centrais. Jie taip ir tvarkosi. Jautiesi kaip praamžiname Vilniuje, kaip Kostancoje ar Tuebingene, su siauromis, į kalną ir pakalniui kniumbančiomis gatvėmis, su namais, statytais iš tvirto akmens ir nesivaržant sienų storumu. Su daugeliu gotiškų bažnyčių, su jų bokštų bokštais ir varpų skambėjimu. Su kavinėmis ir vyninėmis, su prekystaliais ant šaligatvio, su jaunais barzdotais dailininkais, su merginomis neribota pasiūlymų skale. Čia ne tik kalbama prancūziškai, bet ir valgoma ir vynas geriamas. Moteriškės judesyje ir jos rūbų klostėje šmėkšteli senas, geras mostas ir koketišką žvilgsnis tamsiose, pietietiškos akyse. Vienuolės žygiuoja suglausta greta tradiciniuose abituose, ir kunigai juodomis beretėmis ir ilgomis sutanomis, tokiomis ilgomis, kad nežinai kaip jie sugeba žingsniuoti ir neprisiminti savo skvernų. Quebecui apvažiuoti nereikia kažinokių mašinų. Čia dominuoja arkli traukiamas vežimėlis ir šmaikštus spalvingo vežėjo botagas. Jis moka apvažiuoti ir aprodyti prašalaičiui viską, kas verta pamatyti. Liepos kaitroje aštrus, amoniaku persisunkęs arklių mėšlo tvaikas. Automobilų gadynėje tai gana keista, nes keliolika arklių įsimuša kažkokiu disonansu.

O citadėlėje vyksta sargybos pamaina. Juodomis kelnėmis su raudonais lampasais, raudonomis mundieromis vyrai, kurių galvos ir veidai pradingę po nenusakomos apimties juodo kailio kepurė, ateina ir sustoja. Žiemą, tai gal nieko, bet kai Quebec 97 šilumos, kažkaip ir gaila tų vyrų. Kokio žvėries kailio tos kepurės — neaišku. Jeigu juodo avino, tai viso avino neperdaug. Jeigu juodojo lokio, tai pusės lokio tikrai vienai kepurei. Didelė ir turtinga Britanija! Sargybos pasikeitimas nebūtų tikras, jei jame nedalyvautų ir ožys. Jis žilas, kaip ir priūnka rimitam ožiui ir didelis, kaip žiemtis veršis. Seržantas jį laiko šalia savęs ir tokiu būdu išreiškia pagarbą karalystei.

Suka velniai visus ožius! Senovėje ir mūsų krašte visi kavalerijos pulkai, šefo vietoje laikydavo ožius. Neva dėl to, kad ožio kvapas labai patinka arkliams. Bet kas iš tikrųjų žino? Sargybinis prie citadėlės vartų negali tinginaiti. Jis sau stovi, stovi ir pradeda žingsniuoti pasieniu. Staiga vietoje įninka kiloti kojas, ir taip aukštai, jog bausi, kad neišmuštų keliais sau dantų. Tada vėl atgal. Apsigrežia karališku sukiniu ir vėl kojos aukštyn. Centnerinė juodo kailio kepurė, po ja jokiū būdu neįžiūrimas kanadinio jaunuolio veidukas, raudona mundiera ir šimtas laipsnių karščio. Gerai dar, kad prakaitas turi kur susigerti.

Ant status uolos skardžio didinga Chateau Frontenac — pilis, kurios pati Prancūzija, tur-

tinga pilimis, savo kraštui gali pavydėti. Ant uolų iškilę akmeniniai citadėlės bastijonai, giliūs grioviai, masyvūs senovinių kanuolių vamzdžiai, visa grandis fortų aplinkiniuose kalnuose, rodo, jog Quebecas — ištisinė tvirtovė. Turbūt labiausiai įtvirtintas miestas visoje šiaurės Amerikoje. Aikštėse, parkeliuose, prie monumentalų pastatų išrikuotos patrankos ir piramidės apvalių sviedinių įvairiausio svorio. Žinoma, nebe karo grėsmei, bet paminklui ir puošmenai.

Sudiev puikus mieste! Galima ir nebesugrįžti, bet atvykti ir pabūvoti verta kiekvienam. Mes dėkingi savo bendrakeleivei poniai, be kurios prancūzų kalbos mokėjimo nežinia kaip būtume išsivertę. Nė pavalgyti, nė atsigerti, nė pernaktvoti. Net benžino stotyse, krašto nuošalumoje, nieks tavęs nesistengė suprasti, jei tu nekalbėjai prancūziškai. Buvai dvigubas svetimšalis ir tiek. O tikram amerikiečiui visai prastai. Jis mala, mala savo, pagaliau, įninka keiktis ir ir spjaudytis. Kaip tai? Nė už jūrų, nė už marių, o jo nesupranta? Nesupranta ir tiek, kadangi jie kalba tik prancūziškai, kaip tamsta tik angliškai. Vėlus vakaras. Didieji Montreali pastatai sumerkę milijonus šviesų į upę. Ji tokia plati ir galinga, ir nurimusi, kad sutelktų visą žerėjimą savo ekranu. Įvažiavimas į miestą per Champlain tiltą, užburiantis ir neišdylantis iš atminties.

Aukštai, ant karališkojo kalno, tvaska ugninis kryžius.

Dar vieną, tiesa, trumpą išvyką, truputį prisnūdus, bet išnaudojant visas laiko galimybes — į Dainavą. Montreali lietuviai, sugaišę gerą valandą kelyje, gali atsigauti ir išsitiesti nuostabios gamtos prieglobstyje. Kryžkelėse rodyklė su Lake Dainava, atseit, reikalingas viešas ir privatomas perskaityti kiekvienam ir vietiniam. Patsai ežerėlis kaip Titisee miniatūra ir kalnai labai artimi Schwarzwaldui. Tai Laurentidų pirmieji gubriai, nubanguoja neapžvelgiamon šiaurėn iki išvirsta tundromis ir plikais uolynais. Po eglėmis ir beržais statosi dailios trobelės, ežerėlyje ir pakrantėje prie Joninių laužo afdi lietuviška daina. Net ir žiemą, savaitgaliais, čia sūkaujama lietuviškai, kai sniego iki pažastų, kai suguzi jaunimas paslidinėti, o senieji, apsiavę sniegvyžėmis, pamedžioti.

Ir po snūduriavimo nakties — Michigano ežeras ir Chicagos priemiesčiai. Verta išvažiuoti kartą metuose ir apsukus ratą susimąstyti ties savo namais. Įpiečiui mangs nebefraukia. Vis dažniau atsisuku šiaurėn. Gal tai paliktųjų, gimtųjų namų šauksmas? Aš nežinau, ir norėčiau išgirsti iš kito, kad taip, arba ne. Bet niekas man to nepasako. Pagaliau, ar nėra sąvokos susijaukusios, ir aš neklaidžioju tik savo perdėtame intymume? Juk tariamoji “šiaurė”, tik mano žemė. Didelė ir šventa, kad jos pažinimui nė šimtmečių neužtektų.

(Pabaiga)

ALEX MUNTHE...

(Atkelta iš 1 psl.)

kuri jam nesukelia lytinio geismo, kuris, priešingai gamtos tikslams, modername vyre pergyvena jo lytinį pajėgumą. Todėl įsimylėti nėra amžiaus ribų. Richelieu dar buvo nenugalimai patrauklus aštuoniasdešimties metų, kada vos bepastovėjo ant kojų, o Goethei — buvo septyniiasdešimt, kai Ulriche von Lewetow pavergė jo širdį.

Meilės, kaip gėlės, gyvenimas trumpas. Vyrui ji numiršta natūralia mirtimi santuokoje, moteriai dažnai tveria iki galo, virtusi grynai moterišku švelnumu kritusiam jos svajonių herojų. Moteris negali suprasti, kad vyras iš prigimties yra poligamas. Nuramdžius, jį galima priversti laikyti mūsų paskutinio socialinės moralės kodekso, tačiau jo nenugalimas instinktas tik snaudžia.

Jis (vyras), esą, pasilieka tas pats gyvulys, kokį jį Kūrėjas leido, visuomet gatavas, be didelių skrupulų, sutraukti jį varžančius pančius.

Moteris nė kiek esanti nemažiau protinga, negu vyras; apskritai, ji, gal, net protingesnė, tačiau jos protingumas — kitokios rūšies.

Negalima neigti fakto, kad vyro smegenys daugiau sveria, negu moteries. Smegenų vūgiai, kurie žymu naujagimyje, abiem lytīm labai skirtingi. Anatominiai skirtumai dar labiau krinta į akį, palyginus abiejų smegenų okcipitalines skiltes; kaip tik dėl šitų skilčių pseudoatrofijos moteries smegenyse Husche jai teikia tokia psichinę svarbą. Lyčių diferenciacijos dėsnis — yra nepajudinamas gamtos dėsnis, kuris matyti visose padermėse, ir juo padermė augščiau išsirutuliojus, juo labiau jis pabrėžiamas. Sakoma, kad šitai išaiškina faktas, kad mes visi sau pasiglemžę mokslą, kad moteris niekuomet neturėjusios laisvės, negalėjusios lygiomis laisvės su vyrais. Ar tikrai taip? Jau Atėnuose moteris nebuvo žemiau pastatyta už vyrą, kiekviena mokslo šaka jai buvo prieinama. Joniečių ir doriečių giminės jai visuomet pripažino nepriklausomybę, makedoniečiuose — jį net buvo perdidelė. Per visą Romos imperijos amžių, taigi, per keturis šimtus augštos kultūros metų, moteris turėjo didžią laisvę. Pakanka prisiminti, kad jos visiškai disponuodavo savo asmenine nuosavybe. Viduramžyje moterų išsimokslinimas buvo augštesnis, negu vyrų. Riteriai geriau mokėjo valdyti kalaviją, negu plunksną; vienuoliai buvo mokyti, bet buvo daug ir moterų vienuolynų, kur vienuolės turėjo tas pačias sąlygas mokytis. Pažiūrėk į mūsų profesiją, kur moteris, anaipol, nėra naujokės! Jau Salerno mokykloje yra moterų profesorų; Louise Bourgeois, Marijos di Medici, Henriko IV žmonos, gydytoja, parešė menką knygę apie pribuvėjos meną, Margueritte la

Mordu buvo 1677 Hotel-Dieu ligoninėje vyresniąja pribuvėja. Madame la Chapelle ir Madame Boivin prirašė eibes knygų apie moterų ligas, krūvą šlamšto. Septynioliktame šimtmetyje — buvo daug moterų profesorų garsiuose italų universitetuose Bolognoje, Pavioje, Ferraroje ir Neapolyje. Jos nie-nieko nepadarė savo specialybės mokslo pažangai. Kaip tik dėl to, kad akušerija ir ginekologija taip ilgai buvo moterų rankose, šitos abi mūsų mokslo šakos taip ilgai buvo beviltiškoje stagnacijoje. Pažanga prasidėjo tik tada, kai jas paėmė į savo rankas vyrai. Net šiandien jokia moteris, jei jos ar jos vaiko gyvybė atsiduria pavojuje, nesilaikys įsikibusi į savo lyties daktarą.

Dabar muzika. Visos Renesanso damos grodavo liute, o vėliau — klavikordais, arfa, spineta. Išsità šimtmetyje visos augštesnių luomų merginos energingai daužė savo pianinus, bet aš nežinau jokio pirmos eilės muzikos veikalo, kurį būtų sukomponavusi moteris, taip pat nežinau moteries, kuri Beethoveno Opus 106 Adagio Sustainuto sugebėtų taip skambinti, kaip man patiktų.

Beveik nėra jaunos merginos, kuri nebūtų atsidavusi tapybai, tačiau, kiek man yra žinoma, jokia Europos galerija neturi pirmos rūšies paveikslo, kuris būtų pasirašytas moteries, išskyrus, gal, Rosą Bonheur, kuri turėjo skustis smakrą ir rengdavosi vyriškais rūbais.

Vienas didžiausių senųjų laikų dainių buvo moteris. Nuo gėlių vainiko, papuošusio šios burtininkės kakta, belikė tik keili rožės žiedo lapeliai, kurie tebekvepia amžino pavasario kvaptimi. Kokį nemirtingą džiaugsmą, kokį nemirtingą liūdesį sukelia mummy šios tolimosios Elados krantų sirenos daina! Žavingoji Safo, ar išgirsiu dar kada nors tavo balsą? Kas žino, gal tu dar tebegiedi kokiam išlikusiam Antologijos fragmente, kurį ištikimai tebesaugo Herkulanumo lava?...

O ką A. Munthe apie gamtą?

Vėl atėjo pavasaris, oras jo sklindinas. Prožirnis žydi, mirtos pumpurus krauja, vynuogienojai — leidžia ūgius, visur gėlės ir žiedai. Rožės ir kaprifolijos riečiasi aplinkui koparisų kamienus ir pergolos kolonas. Baltaziedės, tymai, laukiniai jaciniai, žibuoklės, orchidėjos ir ciklamenai kyla iš saldžiai kvapios žolės...

Sventasis kalnas viršum San Michele pilnas prilėkęs paukščių pakelviui į savo kraštus, kur jie krausis lizdus ir perėsis mažiukų. Koks man džiaugsmas, kad jie čia gali ramiai pailsėti! Vakar pakėliau vieną mažą vieversėlį, tokį išvargusį po ilgos kelionės viršum jūros, kad jis nė nesistengė lėkti šalin, o visai ramiai tupėjo mano delne, tarytum suprasedamas, jog tai bičiulio ranka, gal, net tėvyniečio. Jį paklausiau, ar jis negalėtų man pačyviruoti giesmę, prieš išlėkdamas toliau, bet jis atsa-

kė, negalys gaisinti laiko, turįs skubėti namo į švediją ir ten paskelbti pavasarį. (Ar būtų nemela ir mums paklausti, o gal vieversėlis, belekiąs ir į mūsų Lietuvą?... Pr. Al.).

Jau daugiau kaip savaitė mano sode sklinda tyras fleitinis volungės balsas. Aną dieną pastebėjau patelę, besislapstančią laurų krūme, šandie pamačiau jos lizdelį, paukščių architektūros šedevrą. Taip pat daug sparnų purpsėjimo ir slopinamo klegesio rozmarino tankmėje prie koplyčios. Deduosi nieko nepastebįs, tačiau esu tikras, kad ten po truputį vyksta flirtas. Kas ten galėtų būti per paukštis? Vakar vakare slėpinys atsiskleidė, nes lygiai tuo metu, kaiėjau gulėti, viena lakštingala ėmė po mano langais suokti Schuberto Staedchen:

Leise flehen meine Lieder
Durch die Nacht zu Dir...

Ir bendrai — gamtos ir gyvulių meilė — Dr. A. Munthei — buvo didžiai dalis jo gyvenimo.

Apie labdarą —
Dr. A. Munthe teigė:

...ką sau pasilaikai — netenki; ką atiduosi — bus amžinai tavo.

Be ko kito, girdi, neturi teisės sau pasilikti tuos pinigus, jie priklauso ne tau, pinigai niekam nepriklauso šioje žemėje. Visi pinigai yra velnio, kuris dieną ir naktį sėdi savo kontoroje už pinigų maišų ir prekiauja žmonių sielomis. Nebūk per ilgai įsikibęs į nešvarų pinigą, kurį jis tau išpaudžia į delną, atsipalaiduok nuo jo, kaip tik gali greitai, nes kitaip — šis prakeikimo slegiamas metalas tau veikiai sudegins pirštus, tau įsisuirbs į kraują, tau apakins akis, užnuodys mintis ir sukietins tau širdį. Įkišk jį į vargdienų seselių skardinėlę (ilgesnį laiką Dr. Munthe buvo vargdienų seselių vedamų prieglaudų gydytoju Italijoje — Pr. Al.) arba išmesk nelabaijį daiktą į artimiausių griovių, ten jo vieta.

Kuriam galui krauti pinigus? Visvien greitai iš tavęs juos atims. Mirtis turi antrą raktą nuo tavo pinigų dėžės.

Dievai kiekvieną daiktą atiduoda už jo tikrą kainą, sako vienas senovės poetas. Jis būtų turėjęs pridurti, kad jie geriausiai daiktus atiduoda už pigiausią kainą. Visa, kas mums tikrai yra naudinga, mes galime pirkti už nedidelį pinigą; brangiai mokama už tai, kas nereikalinga. Kas tikrai gražu — visiškai nepanduodama, visa tai nemirtingieji dievai mums dovanai duoda. Nemokėdami nė skatiko, mes galime derėtis, kaip teka ir leidžiasi saulė, kaip danguje debesėliai plaukia, galime džiaugtis giriomis, laukais ir nuostabia jūra. Be atlyginimo čiuoba mums paukščiai, už dyką pakelėje galime pasiskinti lauko gėlių. Nieko nereikia mokėti už jėgimą po žvaigždžių apšviestais nakties skliautais. Vargšas geriau miega, negu turtuolis. Ilgainiui paprastas maistas yra skanesnis, negu pietūs pas Ritzą (turtinam restorane — Pr. Al.). Pasitenkinimas ir vidurinė ramybė geriau veši kaimo pirkelėje, negu ištainguose miesto rūmuose. Pora bičiulių, pora knygų — ak, nedaug — ir šuo — štai, ir visa, kas tau reikia turėti aplink save, kol pats save turi. Bet turėtum gyventi sodžiuje. Pirmo miesto planas buvo sumanytas velnio, todėl Dievas ir panoro sunaikinti Babelio bokštą...

Ar esi kada matęs velnią? Aš mačiau. Jis stovėjo Notre-Dame bokšte, pasirėmęs alkūnėmis ant turėklų. Galvą jis laikė susiėmęs rankomis, sparnai buvo suglausti. Jo skruostai buvo įdubę, liežuvis iškištas pro šlykščias lūpas. Susimastęs rimtai jis žiūrėjo į Paryžių po savo kojomis...

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

DĖMESIO

FIRMA

Package Express & Travel Agency, Inc.

Vyr. Įstaiga

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Pagal susitarimą su Sovietų Sąjungos Vnešposiltorg priima užsakymus iš Amerikos gyventojų dovanom, aukštos kokybės sovietinėmis prekėmis, kurios bus įteiktos be jokių muitų ar kokių primokėjimų giminėms, gyvenantiems Sovietų Sąjungoje.

Didelis prekių pasirinkimas; tarp jų automobiliai, motociklai, dviračiai, televizijos aparatai, šaldytuvai, radio aparatai, siurvosios mašinos, foto aparatai, laikrodžiai, akordeonai ir t. t.

Prekių pristatymas garantuojamas per 5 iki 40 dienų, atsižvelgiant į tai, koksai daiktas dovanom parenkamas.

Reikalaukite telefonu ar raštu katalogus, kuriuos gausite nemokamai iš mūsų Vyr. įstaigos.

Package Express & Travel Agency, Inc.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Šviesa Chicagoje.
Redaguoja Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 622 Nicholas St., Defiance, Ohio

7 METAI

NR. 14 (194)

Pakeliui į Naujuosius 1964 metus

1963 metais JAV istorijoje pasiliks Prezidento Kennedy tragiškos mirties ir susikaupimo metais amerikiečių tarpe. Su didele rimtimi ir subrendimu visi JAV piliečiai pergyveno savo jauno prezidento mirtį ir visam pasauliui aiškiai parodė, kad JAV demokratinė sistema sugebėjo išauklėti amerikiečių tarpe asmeninę pagarbą ne tik savo ideologijos draugams, bet ir priešams. Net ir patys kraštutiniausi respublikonų partijos nariai, nekaltant jau apie neorganizuotus Kennedy politinius priešus, išreiškė didelę asmenišką pagarbą savo mirusiam prezidentui.

1964 metai Lietuvos tautai bus Lietuvos Nepriklausomybės tragiškos mirties paminėjimas. Prieš 20 metų lietuviai pergyveno skaudžią savo nepriklausomybės praradimo tragediją. Didelė lietuvių dauguma, bet toli gražu ne visi, parodė daug visuomeninio subrendimo tose skaudžiose lietuvių tautos valandose. Tuo metu, ir dalinai dar dabar, lietuviai ne visais atžvilgiais sugebėjo, nežiūrint politinių įsitikinimų, išreikšti visuomeninę pagarbą tiems, kurie nesutiuka su jų visuomeninėm pažiūrom. Tai dalinai pasėka nepilno demokratinės sistemos supratimo ir per trumpo demokratiškai besitvarkančios nepriklausomos Lietuvos laikotarpio.

Jaunoji lietuvių tautos karta ir ypatingai JAV lietuviškoji studentija nepaprastu greičiu absorbuoja į save demokratinis visuomeninius principus. Neseniai įvykęs lietuvių akademikų suvažiavimas New Yorke ne tik parodė mūsų jaunosios kartos demokratinį pasiruošimą, bet taip pat gyvą domėjimąsi tautos tragedija. Vyresniajai mūsų lietuvių kartai demokratinė JAV santvarka taip pat yra padariusi įtaką ir, nežiūrint kai kurių asmenų ir srovių pastangų surasti absoliutinį receptą visoms problemoms išspręsti, atsiranda vis daugiau ir daugiau asmenų ir srovių, kurios sutikdamos su visais demokratiškai galvojančiais lietuviais, negali priimti vieno recepto ar vienos organizacijos visoms tiek kultūrinėm tiek visuomeninėm problemom spręsti. Dėl to yra sveikintinos visos reikšmingos lietuvių organizacijos, kurios, suprąsdamos savo specifinius uždavinius, taip pat suprantą kitų visuomeninių vienetų užsibrėžtus tikslus. Tiek Balfą šalpos srityje, tiek Altą visuomeniniam darbe, tiek Lietuvos Bendruomenę lietuvių kultūrinuose darbuose JAV lydės sėkmė tol, kol nebus sugaišta bereikalingų pastangų šių reikšmingam organizacijų darbų rivalizacijoje.

1964 metai tiek iš pavienių asmenų, tiek iš visų mūsų lietuviškų organizacijų pareikalauja daug rimties valandų mūsų 20 metų Nepriklausomybės netekimo tragediją prisimenant. Praradome Nepriklausomybę, nepraraskime asmeninės pagarbos visiems tiems, kurie dirba, kad ir nebūtinai mūsų įsivaizduojamais metodais, Lietuvos Nepriklausomybės atstatymui ir lietuvių išlaikymui iševijoje.

Darbingų 1964 metų visiems visuomeninį ir kultūrinį darbą dirbantiems lietuviams ir lietuviams akademikams.

Šviesos-Santaros Kalgijos Pirmininkas
Dr. Jonas Valaitis,

Žmonijos plitimo pasėkos laukinėj gamtoj

RAMOJUS VAITYS

Poetai, atėjo jums laikas rašyti elegijas apie nepaliestos gamtos nykimą, nes žmogus vis spartėjančiu tempu baigia susidoroti su gamtos grožybėmis, priversdamas jas tarnauti jo utilitariniams tikslams. Žemė "puošiasi" plytų ir cemento karpomis ir šašais, tarpusavyje surištais asfalto juostomis ir metaliniais voratinkliais; ir iš tų karpų bei šašų dieną naktį verčiasi dūmai, kiekviena savo dvokiančia ir nuodijančia molekule iškilmingai skelbdami: "Pramonė, Pažanga, Žmonijos Gerovė". Kertami miškai, nušausinamos pelkės, drėkinamos dykumos — visur žmogus pri-

kiša savo ranką, tam, kad sugriautų nuo amžių viešpatavusią gamtos jėgų pusiausvyrą. Tikslai aukštakalnių uolynai ir snieglaukai, ir tolimosios šiaurės bei pietų ledynai iki šiol išvengė žmogaus užteršimo ir suniokojimo. Bet kaip ilgai?

Taip, gamtą mylinčiam žmogui liūdna ir skaudu darosi matant kaip besiplečią miestai ir naujose vietose besikuria kurortai ir miesteliai surija milžiniškus plotus miško ir pievos, kaip dirbamos žemės išalkusi ūkininkija iš liūliuojančių pelkių, iš sukepusios dykumos bando padaryti ariamus laukus... Ir žemės kampilai, kuriuose netrukdomai galėtų gyventi ir išsimaitinti tie žemės gyvūnai, kurie tenai karaliavo

nuo neatmenamų laikų, kasdieną traukiasi ir mažėja. Jau netoli ta diena, kada įvairūs paukščiai, žvėrys ir ropliai bebus užtinkami tiktai zoologijos soduose bei vienoj kitoj draustigirioj — kaip pavyzdžiui, Yellowstone'o parke. Nedaug betruksta iki to laiko, kada visas sauszemis, išskyrus plikauoles kalnų keteras ir viršūnes, ir išskyrus poliarinius snieglaukius, taps vienu ištisu dirvų-sodų miestų kilimu, kuriame jau nebebus vietos jokiam laukiniam žvėreliui, kuriame tik viena kita prie žmonių prisitaikyti sugebanti paukščių rūšis tepajėgs vesti kovą prieš visišką išnykimą. Nes žmogus nesąmoningai yra paskelbs karą, žūtbūtinę kovą prieš visus gyvius, kurių mėsos jis nevalgo, ir net prieš augalus, kurie jo pilvui arba nugaros pridengimui nenaudingi. Šis karas yra be jokių skambių šūkių, be jokios ideologijos, ir jo išdava jau ir šiandien aiški — žmonija jį laimės. Laimės ta prasme, kad viskas, ką mūsų žemė močiutė pajėgia išauginti, sueis į žmonių burnas ir nieko nebeliks kitiems žemės gyviesiems.

Nejaugi — gal kas sakys — žmogus ištikrųjų tiek daug prisideda prie faunos praretinimo? Argi gyvūnija nenyksta dėl kokių nors "natūralių", ne iš žmogaus išplaukiančių priežasčių? Gerai panagrinęjus, pamatysime, kad jokių "natūralių" priežasčių nėra — visos jos yra žmogaus sukurtos, visos jos atsirado dėl to, kad žmonija sparčiai auga ir pramonėja. Tik pažiūrėkim į tas priežastis, kurios pavieniui arba jungtinai yra atsakingos už kai kurių rūšių gyvūnijos išnykimą ir daugumos rūšių nepaprastą praretėjimą. Jų yra trys: medžioklė bei spąstais gaudymas pelnui, t. y. dėl kailių, mėsos arba ragų; medžioklė arba nuodijimas tikslu išnaikinti kurią nors žmogui "nepageidaujamą" rūšį; ir atėmimas tinkamų sąlygų veisimuisi ir maisto susiradimui.

Nuo medžioklės pelnui bei "sportui" gal labiausiai nukentėjo stambieji žinduoliai, kaip pvz. banginiai, ruoniai, š. Amerikos ir Europos stumbrai, o taip pat ir briedžiai, elniai, stirnos, bebrai ir visa eilė smulkių kailinių žvėrelių — ūdros, kiaunės, audinės, sabalai, činčilai ir t. t. Beveik visuose kraštuose šie žvėrys tiek reti pasidarė, kad jie yra arba po valstybine apsauga draustinėse giriose ir visiškai uždrausta juos medžioti, arba jeigu už draustinių ribų dar užtinkami, tai jų medžioklė sureguliuota medžiokliniais įstatymais. Banginių medžioklė nūdien yra kontroliuojama tam tikros tarptautinės komisijos, kuri nustato sumedžiotinų banginių skaičių ateinančiam medžioklės sezonui, ir prižiūri, kad tas skaičius nebūtų perviršytas. Tokiu būdu Europos kraštai ir š. Amerika bando ateities kartom išsaugoti bent dalį jau smarkiai apkarpytos vietinės faunos. Kur kas liūdnėj padėtyj atsidūrė Afrikos fauna: kol Af-

rika buvo baltųjų valdoma, tol žvėrių medžioklė buvo griežtoje valdžios kontrolėje, ir kiekvienai žinduolių rūšiai buvo nustatyta metinė kvota. Tos kvotos stropiai prisilaikant, visų keturkojų skaičius nemažėjimas būtų buvęs garantuotas. Bet deja, į šią buhalteriją visą laiką buvo įsivėlęs kitas nelemtas faktorius — brakonieravimas, ir dėl to visais laikais daug daugiau žvėrių buvo nukauinama negu numatyta oficialiose kvotose. Nežiūrint to fakto, kad baltieji krašto valdovai negrams kaip taisyklė drausdavo šaunamus ginklus turėti, vietiniai gyventojai sugebėdavo slapta nudėti, vilkduobių bei kitokių spąstų pagalba, keletą kartų daugiau žvėrių negu pagal kvotą iššaudydavo baltieji kolonistai arba turistai. O dabar, kai Afrika suskilo į visą eilę nepriklausomų valstybių, ir kai prie tų valstybių vairo atsisotojo juodaodžiai, kurie toli gražu netaip konservatoriškai nusiteikę, kaip prieš juos ėję baltieji krašto administratoriai, tai brakonieravimas dar labiau pagyvėjo ir Afrikos gyvūnija dabar naikinama tiesiog svaiginančiu tempu. Naujai iškeptos juodųjų vyriausybės neranda reikalo prižiūrėti iš baltųjų paveldėtus medžioklės įstatymus, o vietiniams gyventojams jau visada labai trūko mėsos dėl nepakankamo gyvulininkystės išvystymo — todėl ir eina į katilą zebrai, žirafos, antilopės, begemotai, raganosiai ir taip be galo. Net ir dramblio mėsa, baltojo žmogaus skaitoma nevalgoma, negrų suryjama be jokio ypatingo pasibiaurėjimo. Negruū laukinis žvėris tereikia tik vieną dalyką — mėsą. Ne tik tamsūs Afrikos kaimietis, bet ir daugumas šviežiai "iškeptų" juodųjų politikų niekaip negali suprasti baltojo žmogaus susižavėjimo Afrikos dryžuotais, languotais, karčiuotais keturkojais.

Greta gyvūnijos šaudymo ir gaudymo, tam, kad iš lavonų kokią nors naudą išspaudus arba bent pačiu užmušimo aktu malonumą turėjus, žmogus vykdo dar ir kitokiais motyvais gyvių žudymą — kai kurių faunos skirčių selektyvinį naikinimą, ir būtent dėl šių priežasčių: arba naikinamas padaras mėgsta tą patį maistą, kaip ir žmogus — kitaip sakant, su žmogumi varžosi dėl tų pačių žemės gėrybių, ir dėl to, kaip konkurentas, "privalo" būti likviduotas; arba naikinamasis padaras yra užkrečiamų ligų išnešiotojas, ir todėl naikinamas higienos sumetimais. Pirmajai kategorijai priklausytų visa eilė žmogaus pasėlius bei jo eksploatuojamus miškus graužiančių vabzdžių ir jų vikšrų, ir kai kurios paukščių bei žinduolių skirtys: čia reikia tik prisiminti R. Kinijos kampaniją prieš "kviečių derlius niokojančius" žvirblius, Australijoje pastangas išnaikinti laukinius

(Nukelta į 5 psl.)

Mūsų Žingsniai

(Atkelta iš 4-to psl.)

triušius (tam, kad užtikrinus geresnę ir gausesnę ganiavą avims), ir sporadiškai pasikar tojančius medžioklinius įkarščius, nukreiptus prieš vilkus, kojotus ir kitokius "niekadėjus", kurie išdrįsta papildyti savo įprastinę dietą žmogaus naudai augančiais naminiiais gyvuliais. Antrojon kategorijon įeina tokie sutvėrimai, kaip žiurkė (maro plėtėja), uodas Anopheles (drugio, arba maliarijos, sukėlėjų perdavėjas žmogui), visokie žmogū ir naminius gyvulius parazituoja vabzdžiai — musė, blusa, blakė, utėlė, sparva, gylys ir kt. Pastaruoju metu žmogaus nemalonės susilaukė ir naminis karvelis — mat, ras ta, kad ši didmiesčių parkų puošmena ir statulų apdėrgėjas per savo mėšlą paskleidžia kažkokį smėgenų uždegimą. Todėl, nežiūrint didelio protesto iš balandžių mylėtojų pusės, nevienas pasaulio miestas kratosi savo balandžių, ty liai pakišdamas jiems užnuodytą lesalą.

Bet didesnė dalis gyvūnijos žmogui, galima sakyti, neužkliūva, o tačiau nyksta nors ir nemedžiojama ir sąmoningai nenuodijama — tai visokie ropLIAI, paukščiai ir žinduoliai, kurių nei kailis, nei mėsa žmogui neįdomūs, ir kurie taip pat nėra žmogaus ekonomijai kenksmingi. Tie visi gyviai neišvengiamai re tėja dėl to, kad mažinamas miškų, pelkių ir kitokių naudojamų žemių plotas, o tuo pačiu traukiasi ir maisto išteklius bei prastėja sąlygos lizdui, gūžtai, urvui tinkamą vietą rasti. Tai netiesioginis poveikis žmogaus ranka keičiamo žemės veido. Prie jo prisideda ir tiesioginis, ir pirmoj eilėj reiktų paminėti pramonės atmatų vaidmenį — fabrikai vienokiu ar kitokiu būdu į vidaus vandenį paleidžia visokių vandens gyvūnams nepageidaujamų chemikalų. Išdava — nebesiveisia planktonas, nuo to sumažėja žuvų, vėžių ir kitokių vandens gyvių tankumas, o galiausiai nuo to nukenčia tie paukščiai, kurie iš vandens arba dugno dumblo sau maistą išsigraibo. Kasmet tankėjęs kelių tinklas irgi prisideda prie faunos naikinimo — kiekvienas, kuriam teko pavažinėti po JAV rečiau apgyventas sritis, galėjo pastebėti daugybę suvažinėtų šeškų, barsukų, įvairių smulkių graužikų ir nevieną kurapką, šarką ar fazaną. Savotiškai ironiška, kad jūrų švyturiai, kurie yra pastatyti žmogaus gyvybės išsaugojimui, reiškia mirtį tūkstančiams paukščių — keliauninkų, kuriems pasitaiko naktį skristi jūrų pakraščiais arba per jūras: švyturių šviesos suvilioti, skrisdami pilnu greičiu jie teškia į švyturio sienas ir užsimuša. Mat, stipri šviesa juos apakina ir jie neapajėgia numatyti to daikto, atstumo, ant

DARBAI IR ŽYGLIAI

— *Dailininko Jurgio Kęstutiuo Račkaus kūrinių paroda* įvyksta sausio 4 — 12 dienomis Čiurlionio Galerijoje, Jau nimo Centre. Chicagoje ši paroda laukiama su dideliu susidomėjimu, nes dail. Račkus platesnei lietuvių visuomenei dar nėra pažįstamas. Dail. Račkus nuolatiniai gyvena nedideliame Kanados mieste — Clarkstone, kuriame yra įkūręs Clarkson Artists Centre Workshop ir joje dėsto tapybą. Jo kūryba yra užsienio meno kritikų labai teigiamai įvertinta, o dail. Račkaus dar bus reprezentuoja šios galerijos: Galerie des Beaux-Arts — Paryžiuje, New Vision Centre — Londone, Peter Deitsch Gallery ir Castellane Gallery — New Yorke, Galerie Agnes Lefort — Montrealyje, Picture Loan Society ir House of Prints — Toronte. Dail. Račkus yra surengęs savo parodas Paryžiuje, Barcelonoje, Ibizoje, Toronte, Montrealyje ir Londone.

Chicagoje jo parodą ruošia Šviesos - Santaros Kolegijos skyrius ir parodos atidarymas įvyks šiandien, sausio 4 dieną 7:30 val. vakare. Į atidarymą tikimasi atvyks ir pats dailininkas Račkus.

— "*Lituanus*" žurnalo leidimui tvarkyti pereitas Studentų Sąjungos suvažiavimas įvykęs New Yorke lapkričio mėnesio pabaigoje, nutarė įsteigti Lituanus Foundation, kuri bus inkorporuota Illinois valstybėje. Į laikinąjį Lituanus fundacijos komitetą įeina *Gabrielius Gedvila* ir *Vytautas Dudėnas*. "Lituanus" žurnalo meninį apipavidalinimą tvarkyti sutiko dail. *Algirdas Kurauskas*, o naujuoju administratoriumi pakviestas *Vytautas Dudėnas*.

— *Clevelande įvykusiame* Šiaurės Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo Sąjungos metiniam suvažiavimui pirmininkavo fil. *Rytas Babickas*. Vienas svarbiausių suvažiavimo dienotvarkės punktų buvo lietuvių krepšinininkų išvykos į Australiją suorganizavimo aptarimas. Išvyką organizuoti FASKas yra pavedęs inž. *Valdui Adamkavičiui*, kuris suvažiavimui davė išsamų ir platų pranešimą apie išvykos galimybes. Išvyką į Australiją nutarta įvykdyti 1964 metų vasarą. Suvažiavime taip pat dalyvavo Santaros Garbės Narys *Juozas Bachunas* ir fil. dr. *Remigijus Gaška*.

— *Australijoje aktyvią veiklą* yra išvystęs Sambūris šviesos, ypač plačiai pasireiškęs kultūriniame gyvenime. Neseniai Sydneyje surengė dailininko *A. Šimkūno* paskaitą. Paskaitoje dail. Šimkūnas epidiaskopo pagalba rodė

kurio norėtų nutūpti.

Taip nepamainomai žūva dauguma mūsų žemės gyvūnijos žmonijos "naudai". O koks bus jų rytojus?

meno kūrinius iš įvairių epochų ir kultūrų, palydėdamas juos charakteringais komentarais. Dail. Algirdas Šimkūnas plačiai dalyvauja Australijos meno gyvenime, yra gerai įvertintas australų meno kritikų ir surengęs visą eilę parodų. Dailės studijas jis yra pradėjęs Vilniaus Dailės Akademijoje (gimęs yra 1927 m.) ir tęsė Freiburge, L'Ecole des Arts et Metiers, Telesforo Valiaus vedamoje grafikos klasėje. Dail. A. Šimkūno kūrinių portfolio yra išspausdintas "Metmenų" žurnalo 5 numeryje.

— *Marija Gimbutienė, Santaros Garbės Filisterė*, pakviesta antropologijos profesore ir pasiliks Californijos universitete, Los Angeles. Dr. M. Gimbutienė iki šio laiko dėstė Harvardo universitete Bostone, o šią vasarą buvo "vizituojaanti" profesorė Californijos universitete. Ji taip pat dėstys lietuvių kalbą ir folklorą.

— *Adv. Algimantas Kėželis*, Šviesos-Santaros Filisterių Kolegijos narys, yra išrinktas į Lietuvių Skautų Sąjungos Tarybą.

— *Aldona Bendikaitė* dėsto tautinius šokius Cicero Aukštesniojoje Lituanistikos Mokykloje.

— *Rasa Lišauskaitė* vaidina Detroito Dramos Mėgėjų Sambūrio pastatytoje H. Ibseno "Noroje". Sambūris planuoja ir eilę gastrolių po lietuvių kolonijas.

— *Chicagoje veikia* Lietuvių Vaikų Namai, skirti priešmokyklinio amžiaus vaikų auklėjimui lietuviškoje dvasioje, vedami Montessori Draugijos. Draugijos valdybos nare yra *Dalia Mieželiene*. Federacijos filisteriai, turį priešmokyklinio amžiaus vaikų, skatinami pasinaudoti šiais Lietuvių Vaikų Namais.

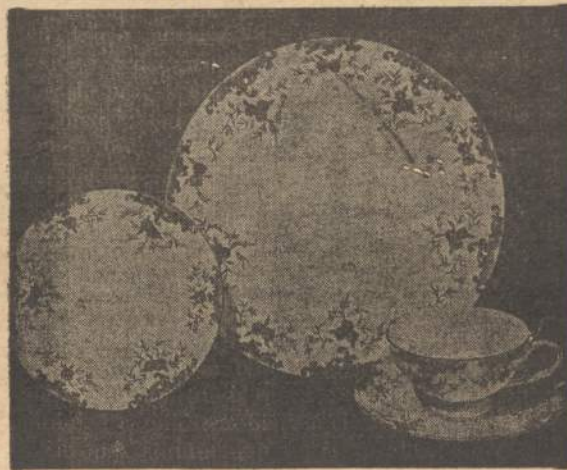
— *Sveikiname Jonę ir dr. Joną Valaičius*, susilaukusius antrosios dukrelės Rasos-Sandros. Dr. Jonas Valaitis yra Šviesos-Santaros Filisterių Kolegijos pirmininkas.

— *Naujieji metai yra puiki* proga užsiprenumeruoti ar atnaujinti "Metmenų" prenumeratą. Šio įdomaus žurnalo keturių numerių prenumerata yra tik 5.00 dol. "Metmenų" administracijos adresas yra Ramojus Valtys, 615 Hinman Ave., Evanston, Ill.

Anglų Kalbos pamokos
K. GINEITIS
3255 So. Union Ave., Chicago 16, Ill.
Telefonas: Victory 2-0105

1 dol. 25 ct. val. — privačios
VERTIMAI - PILIETYBĖ - LAIŠKAI

DOVANŲ 4 gabalų indų setas taupytojams.

Puikus Sevilijos porcelanas — prabangiškas, permatomas, tikras švelnus porcelanas maloniam patarnavimui.

PUIKI DOVANA JUMS...

Mes džiaugiamės galėdami padaryti Jums šį ypatingą pasiūlymą. Tik atidarykite \$25.00 taupymo sąskaitą arba pridėkite tiek pat prie jau turimos, ir Jūs gausite dovanų vieną keturių gabalų indų setą. Tik vienas setas šeimai. Pradėkite jau šiandien sudaryti puikų porcelano setą šešiams, aštuoniems, dvylikai ar daugiau asmenų. Netrukus Jūs jau turėsite pageidaujamą setą, o kartu padidės Jūsų santaupos, sustiprindamos Jūsų saugumą.

KAIP PAPILDYTI INDŲ SETĄ

Pridėdami \$25.00 arba daugiau prie savo sąskaitos Jūs turėsite teisės nusipirkti kiekvieną kartą naują 4 gabalų setą už \$2.95 arba papildomus vienetus pigiau negu krautuvėje.

PAPILDOMI VIENETAI

- 4 lėkštės sriubai arba "Cereal"
- 4 lėkštės salotoms
- Dubuo arba taca
- Cukrinė ir asotėlis grietinėlei.

5% ON BONUS ACCOUNTS

American Savings

1624 W. 47. Street

LA 3-9300

Darbo valandos: pirm. ir ketv. nuo 9:00 iki 8 val. val., penkt. 9-4:30, šeštad. nuo 9:00 iki 12:30.

SPAUDOS PABIROS

(tesinys)

Muitininkas atidžiai patikrino "suomiškuosius" lietuvių dokumentus, gražino uos "savininkui" ir tas jau buvo besirengias žengti ant tiltelio, vedančio į laivą. Bet... muitininkas susigriebė:

Ką, gerbiamašis nešatės tuose lagaminuose?

— Nieko vertingo. Menkniekiai...

— Kągi, štai, turite šitame lagamine, — dūrė pirštu muitininkas.

— Tai vyriški baltiniai ir drabužiai, reikalingi kelionėje.

— Prašau atidaryti...

Tikrai, tame lagamine nieko įdomaus ir svarbaus: vyriškos reikmenės.

— O šitame, antrame, kas yra?

— O šitame, antrame, kas yra?

— Taip pat smulkmenos, Niekniekiai...

— Taip, pat... Prašau atidaryti. Pažiūrėsimė...

Muitininkas yra valdžios atstovas ir jo pageidavimas keleiviams yra įsakymas. Atidaromas antrasis lagaminas ir jame ant pat viršaus, kaip soulės spindulys snaudžiančio vandens paviršiuje, Lietuvos topografiniai žemėlapiai. Muitininkas juos pakelia, varto, žiūrinėja ir klausia:

— Kuriems galams jums šitie reikalingi?

— Esu geografas mėgėjas, domiuosi geografiniais dalykais, juos studijuju...

— Ach! Geografas, mokslininkas mėgėjas. Taip, taip. O čia kas per popieriai? Pakelia muitininkas iš lagamino pluoštą nedidelio formato laikraščių.

— Tai yra dabar Lietuvoje leidžiami laikraščiai. Pasiėmiau pasiskaityti kelionėje.

— Taip, dabar Lietuvoje leidžiami laikraščiai. O vokiečių vyriausybės leidimas tokiems laikraščiams ar yra?

— Žinoma yra. Kaipgi kitaip. Be cenzūros karo metu laikraščių leisti negalima.

— T-ai-pp! Leidimas karo cenzūros yra. O kodėl, sakykite gerbiamašis, tų laikraščių toks mažas formatas, a-a-a?!

— Mielas pone, juk puikiai žinote, dabar yra karo metas. Visko trūkumas. Popierio nedėkčiai taip pat labai dideli. Dėl to tų laikraščių toks mažas formatas...

— Aišku, žinoma, taip. Na, o juose, štai, tuose laikraščiuose ar nieko nėra priešvokiško? Neagituojama prieš vokiečius?...

— Kasgi čia galėtų būti priešvokiška? Juk Lietuva vokiečių okupuota ir vokiečiai kontroliuoja ten viską. Panašiai kaip Suomijoje...

— Tiesa, tiesa; vokiečiai kontroliuoja... Bet, matote, gerbiamašis pone, aš lietuviškai nemoku skaityti ir nieko toje kalboje nenusimanau, todėl negaliu įsitikinti, ar tuose

J. JAŠINSKAS

laikraščiuose nieko nėra priešvokiška. Aš juos pasi laikysiu. Mes patikrinsimė, ar, iš tiesų, juose nėra nieko pikto. Jeigu juose nieko blogo nebus priešvokiečius, mes juos jums grąžinsime... Prašau duoti man jūsų adresą Stokholme, kur jūs apsistosite...

Lietuvis išrašo ir paduoda suomiui muitininkui savo būsimą adresą Švedijoje Stokholme, pasiima palengvėjusius lagaminus ir liūdesio dengiamu veidu įžengia į keleivinį laivą iš Helsinkio uosto vykstantį į neutralią Švediją. Keleiviui tuo momentu atrodė nesvarbu į kur vykti: visų svarbiausias įrodymas — pagrindinės lietuvių spaudos rinkinys buvo pasilikęs suomiui muitininko žinioje. Be to svarbiausio ir vertingiausio įrodymo pagrindžio atstovui bus nepaprastai sunku įtikinti suinteresuotus, kad jis, iš tiesų, lietuvių priešnacinio pagrindžio atstovas yra ir kad jis yra įgaliotas užmegsti ryšį su Vakarų sąjungininkais. Tačiau jį, kaip ir kitus keleivius, laivas nunešė į neutralią ir karo baisybių neliečiamą Švediją, į jos sostinę Stokholmą. Pora trejetą dienų — Stokholme prašvilpė kaip viena minutė. Nė apsidairyti padoriai nespėta. Tik viena smulkmena nepaprastai pradžugino "suomiškąjį" lietuvi: jis iš pašto gavo pavyzdgingiausiai supakuotą ir rūpestingiausiai paruoštą siuntinė. Jis buvo išsiųstas iš Suomijos sostinės Helsinkio. Atidaręs tą siuntinė, lietuvis, pagrindžio priešnacių kovotojas, jame rado visą lietuvių pagrindžio spaudos komplektą, ano muitininko Helsinkyje "konfiskuotą".

Kitai negalima išsiaiškinti to rinkinio konfiskacijos: suomis muitininkas, jausdamas esąs sekamas vokiečių kontrolierių, tyčia konfiskavo tą komplektą, o pavojui praėjus, artimiausia proga pasiuntė jį iš Lietuvos atgabenusiam. Taip, taip, tokie yra suomiai, nuoširdžiausi lietuvių kaimynai Lietuvos nepriklausomybės laikotarpyje... ir karo metu.

Tas, taip rizikingai į laisvąjį pasaulį keliavęs priešvokiško pagrindžio spaudos rinkinys šiandien ramiai ilsisi Amerikoje, Washingtono Kongreso Bibliotekoje.

Ką nors iš to rinkinio išrašyti ir pateikti Naujienų skaitytojams valia paliekama didžiai gerb. p. Juozui Pajaujui, Washingtono gyvenančiam ir toje bibliotekoje dirbančiam...

P. S. Šio rašinio antrame tęsinyje po eilėraščio ištraukos praleista autorius-poeto Juliaus Janonio pavardė.

Rašinėlyje išdėstyti faktai yra teisingi, bet rašiusis negali garantuoti datų tikrumo. Vokiečių okupacijos metu VLIKe buvę asmens galėtų patikslinti jų (datų) tikrumą. J. J-kaš 1963.XII.15. So Boston, Mass. (Pabaiga)

ATSIUNTE PAMINĖTI

Jonas Papečkys ir Jurgis Brizgys išleido nenumuotų 84 puslapių iliustruotą leidinį Lietuvos Argentinoje. Paaškinanti antraštė sako, jog tai yra Rosario Lietuvių Bendruomenės leidinys 1963 m., bet autoriai pasiilieka visas teises sau. Kiek ten prisidėjo Rosario Bendruomenė ir kiek jėgų įdėjo Brizgys su Papečkiu — sunku būtų pasakyti. Reikia manyti, kad netolimoje ateityje jie patys pasipasakos.

Pradžioje viename puslapyje eina Papečkio informacinė medžiaga, o kitame Brizgio. Vienur įdėtos Papečkio fotografijos, o kitoje vietoje Brizgio. Visas leidinys pripildytas kelių vietos lietuvių šeimų fotografijomis. Jeigu jos būtų meniškai atrinktos ir parašai tinkamai sutvarkyti — būtų įdomi medžiaga. Šiandien visa tai kvepia labai pigia propaganda.

Matyti, kad Argentina daro įtakos ten gyvenantiems lietuviams. Leidinio kalba jau geroškai šlubuoja, o sintaksė tai visai argentinaiška. Leidinėlis gali būti įdomus tikrai kelioms Rosario šeimoms, šiaip informacinės medžiagos jame nėra. Jeigu autoriai būtų parašę bent leidinėlyje suništų šeimų istorijas, kada jie Rosario miestelyje atsirado ir ką jie naudingo padarė, tai istorikas kada nors būtų radęs įdomios medžiagos. Dabar jis turės tenkintis tikrai pakartotinomis fotografijomis.

Iš visko matyti, kad Jonas Papečkys ir Jurgis Brizgys yra energingi vyrai. Jeigu jiedu savo energiją nukreiptų naudingai visuomeninei kryptimi, tai gali ką nors gero padaryti.

Leidinį vartęs

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

OLANDIŠKAS SILKES

GALIMA GAUTI PLASTIKOS BAČKUTĖSE

Dabar galite gauti žinomų Olandiškų Silkių gražiose plastikos bačkutėse — patogus indas, kurį vėliau galite naudoti įvairiems tikslams.

Viduje yra tokios pačios skanios olandiškos silkės, kurios jums patiko medinėse bačkutėse, aukščiausios kokybės, visuomet geros... extra šviežios, nes jos susūdomos ten pat jūroje tikrai išimtos iš tinklo. Be to plastikos bačkutėje rasite surašytus būdus, kaip pasigaminti skanius silkių patiekalus, kuriuos jūs tikriausiai norėsite išbandyti.

Jūs galite pirkti tikrų olandiškų silkių plastikos bačkutėse po 4 svarus arba po 9 svarus medinėse bačkutėse. Jų gausite beveik visose maisto krautuose. Krautuovės norinčios šių silkių gauti, kreipiasi žemiau nurodytais adresais.

NOON HOUR FOOD PROD. INC.

652 West Randolph Street
Chicago 6, Illinois

BOOTH FISHERIES CORP.

2617 West Madison Street
Chicago 12, Illinois

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULIACIŲ PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

RIMTA KNYGA — GERIAUSIA DOVANA

Naujienose galima gauti puikių knygų, kurios papuoš bet kokią knygų spintą ar lentyną:

- K. Bielinis, PENKTIEJI METAI, gražiai įrišta, 592 pusl. \$6.00
- K. Bielinis, DIENOJANT, gražiai įrišta, 464 pusl. \$6.00
- Prof. Vaclo. Biržiška, ALEKSANDRYNAS, I tomas, gražiai įrišta, 431 pusl. \$7.50
- Prof. Vaclo. Biržiška, SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA, I dalis, 208 pusl. įrišta — \$3.00, minkštai viršeliais — \$2.00; II dalis, 225 pusl., įrišta — \$3.00, minkštai viršeliais — \$2.00
- Dr. K. Grinius, ATSIMINIMAI IR MINTYS, I tomas, 300 p. \$2.00
- Prof. S. Kairys, LIETUVA BUDO, gražiai įrišta, 416 p. \$5.50
- Juozas Liūdžius, RASTAI, 250 pusl. \$3.00
- P. Liūdžiuvienė, ATSIMINIMAI APIE JUOŽĄ LIUDŽIŲ, 88 pusl. \$1.00
- S. Michelsonas, LIETUVIŲ ISEIVIJA AMERIKOJE, 297 p. įrišta — \$5.00 minkštai viršeliais — \$4.00
- Dr. V. Svogienė, LIETUVOS ISTORIJA, gražiai įrišta 968 pusl., dabar tik \$10.00

N A U J I E N O S,

1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill. — Telef. HA 1-6100

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

William Blake filosofija

William Blake, fantastinių vizijų, Biblijos ir mitologijos tipo dailininkas - filosofas, gimė 1757 metais Londone. Jis buvo puikus 18-to šimtmečio graviruotojas ir medžio raižytojas, nepaprasto intelekto menininkas, žiauriai paniekinęs gamtą. "Žmogus, kuris stato modelį prieš savo akis", sako jis "ir glaudžiai sekdamas piešia; apgandinėja save. Aš drįstu klausti protingą žmogų: ar čia menas? Jeigu gamtos kopijavimą norima vadinti menu, tada koks gi skirtumas tarp bet kokio eilinio darbo? Būt kas gali taip padaryti, juo labiau kvailiai, kurie tingi galvoti?"

Labai skaudžiai pasisakė William Blake apie panteizmo adoratorius. Jisai pasitikėjo savo įkvėpimu ir protinės išvalgos polėkiais. Jis sako: "Leiskite savo vaizduotei veikti". Apeliuodamas į studentus šaukė: "Dirbk tol, kol surasi vaizdą ir reikšmę. Tada pamatysi, jog menas turi pagrindą!"

William Blake tikėjo "įkvėpimo modeliais", kurie jam atrodė belyčiai, tokie, kaip graikų klasikos skulptūros paminklai - tušti, bedvasiai simboliai. Blake'o "dvasiniai modeliai", tai jo paties kūrybinės išvalgos intencijos pasaulis. Blake iliustravo ir leido savo knygas, kurios yra didelės estetiškos vertybės. Įkvėpimas jam atrodė dieviškas tikslas, kuris padeda kurti betarpiškai ir nepriklausomai nuo kasdienybės. "Tiktai tas naudojami gamta, kurio sąmonė atbukusi. Gamta yra velnio darbas!" Jisai tikėjo proto darbu, siekė aukštesnio laipsnio meninės tiesos. "Kam tada reikalingas įsivaizdavimas, ir ko tada menas vertas, jeigu jame nėra dvasinio ir kūrybinio įkvėpimo?" klausia jis: "Vaizduotė, kančia, įkvėpimas yra tas įrankis, kuris tarpininkauja tarp dvasios ir proto. Naudokis savo laisve drąsiai, ji tave atves į kūrybinį įkvėpimą, vertą meno vardo. Kai vaizduotė įkaitusi, tada atsiranda vizijų, o kai vizijos perteikiamos lavintos rankos, mes gerinės dievišku menu."

Taip Blake vertino žmogaus mintį ir humanizmą. Panteizmo garbintojus jis vadino doktrinistais, impotentais. Jonas Ruskinas galvojo kitaip. Jis panteizmo mene griežtai neatmetė, tačiau menininkams pastebėjo, jog nežiūrint to, kaip tobulas piešinys bebūtų, priklauso meno sričiai, kaip atskiras tikslas, nes gamtos negalima nukopijuoti tokia, kokia yra.

Blake idėjos ir gilus meno supratimas teisingas. Moderniosios gadynės menininkai jį gerai suprato. Mark Tobey, Čiurlionis, Franz von Stuk, Galdikas ir daug kitų talentų pasinaudojo gyvosios gamtos minimumu. Abstraktistai atmetė ne tik gamtą, bet ir mintį bei objektyvią realybę.

Paskaitos per lietuvių radiją

Rašytoja Karolė Pažeraitė š. m. sausio mėn. 6, 13 ir 20 dienomis (kas pirmadienį) 7 v. vak. per Sophie Barcus-Daukus radijo programas skaitys apie meno istoriką Paulių Galaunę, jo knygą "Lietuvių Liaudies Menas" ir jo pažiūras apie lietuvių liaudies meną.

Šios paskaitėles apie meną yra rengiamos Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Federacijos organizuojamos religinio meno parodos Chicagoje prog.

Rašytoja Karolė Pažeraitė yra išklausiusi VDU humanitarinių mokslų fakultete lietuvių ir prancūzų kalbų bei literatūros kursus. Lietuvoje ji mokytojavo ir tarnavo Užsienio Reikalų M-joj. Karo vėtrų nublokšta į Braziliją aktyviai dalyvavo liet. kultūrinėje veikloje. Šiuo metu persikėlė gyventi į Chicago. Yra parašiusi ir išleidusi šias knygas: "Nusidėjėlė" (1936), jaunimui skirta autobiografinė apysaka; "Liktūnas" (1948) - romanas, kuriame sprendžiama eugenikos problemos; "Didvyrių žemė" (1963) - 9 patriotinių novelių rinkinys, išleistas Brazilijoje. Be to, bendradarbiavo lietuvių laikraščių ir žurnalų. Šiuo metu ruošia spaudai du romanus.

TRUMPAI IS MENO ISTORIJS

Bernardo Luini (1470? - 1530?) gimė Luini miestely, Italijoje. Buvo vienas iš daugelio Leonardo da Vinci mokiniių. Jo darbai tiek švelnūs, kruopščiai išbaigti, kad dažnai sumaišoma su paties maestro darbais.

Giotto buvo Italijos Renesanso įkvėpėjas, Cimabue mokinys. Jis pirmas bizantinį tapybos stilių savotiškai pakeitė. Jo kapitalinis darbas Arenos koplyčioje, kur pavaizduotas Kristus gyvenimas freskose. Giotto gimė 1266 m. (Cl. Bell gimimo datą nurodo 1267 m.).

- Čiurlionio galerijoje Chicagoje vyksta dail. Jurgio K. Račkiaus dailės paroda.

E. S.

Arklių svajonės

Mama, lenktyninė kumelė, ganėsi su savo trimis vaikais puikioje Saurės Italijos pievoje. Jos aksominės akys sekė tris kumeliukus. Kas iš jų bus? - pagalvojo mama ir paklausė savo mylimo sūnelio Glorio:

- Kuo tu norėtumei tapti? - Aš norėčiau būti toks pat garsus, kaip tu, mama! - nedelsdamas atsakė Glorio. - Aš norėčiau laimėti daug lenktynių, gauti daug trofėjų ir laurų vainikų. Štai ko aš norėčiau!

Mamos instinktas įgalino ją numatyti visą Glorio ateitį.

- Tu, be abejo, atsieksi viską, ko nori, mano brangus Glorio, - pasakė laiminga mama ir kreipėsi į savo dukterį Viktoriją. -

- O, tu, Viktorija? - Aš norėčiau tapti dar garsesne, negu tas akiplėša Glorio, - svajingai atsakė Viktorija. - Aš norėčiau būti tiek išdresiruota, kad Vienos Rūmų jomimo mokykloje visi gėrėtusi manim ir negalėtų atitraukti nuo manęs akių. Aš norėčiau apkelti aplink pasaulį ir sukelti visur furorą!

Ir vėl mama pamatė, lyg veidrodyje, savo dukters ateitį.

- Visa įvyks taip, kaip tu svajoji. O kuo norėtumei tapti tu, mano vargšas Kamillo?

Jau vien tik žodis, "vargšas" parodo kiekvienam, net ir nieko neišmanančiam apie lenktyninius arklius, kad mū-

sų lenktyninė mama turėjo apie antrąjį savo sūnų visai nekokią nuomonę. Ir iš tikro, Kamillo buvo visai neinteligentiškas, tingus arklys. Jis nesugebėdavo net persėkti per nedidelį akmenį ir, būdamas dar kūdikis, jau buvo nutukęs.

- Aš norėčiau būti daug garsesnis, negu akiplėša Glorio ir pasipūtusi Viktorija. Tik aš nežinau, kaip tai įvykdyti... - Čia Kamillo nutilo ir suglaudė ausis.

Lenktyninė mama užsimerkė, stengdamasi geriau pamatyti savo nevykusio sūnaus ateitį.

- Iš tikro, Kamillo, - pasakė mama, - tu pralenksi Glorio ir Viktoriją... Tu būsi garsus ir po savo mirties... Mama nutilo.

- Kuo gi aš būsiu garsus? - neiškentęs paklausė Kamillo. - Ką aš turiu daryti, norėdamas visa tai atsiekti?

- Nieko, - atsakė mama. - Tu turi tik daugiau būti riebi. O po tavo mirties italai sušers tavo stinos vardu turistams - vokiečiams.

Vertė E. J.

NAUJOS "SUPER TABLETS"

nuo Reumatizmo ir Arthritiškausmų.

Dabar atsirado nauja viltis palengvinti kenčiančiųjų širdis, tai AMERPOL išrastos naujos SUPER TABLETS, kurios tuojau nuramina skausmus: reumatizmo, arthritiškausmų, neuritis, Sciatica ir kitus skausmus. Išbandykite naujas SUPER TABLETS - \$3.50, gaunamas visose vaistinėse, arba rašykite

AMERPOL
957 N. Ashland, Chicago-22, Ill.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė! Iš tikrų, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

DONALD PETKUS

ANTHONY PETKUS

A. PETKUS & SŪNUS

NAUJA KOPLYČIA

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street

(Maplewood gatvės kampas)

GRovehill 6-2345

TOWnhall 3-2108

Pilnas laidotuvių aptarnavimas, įskaitant karstą ir pasinaudojimą mūsų gražiom koplyčiom, yra nuo \$375.00; \$430.00; \$595.00; \$650.00; \$695.00; \$750.00; \$875.00; \$895.00; \$945.00; \$975.00; \$900.00 ir daugiau. Karstą galima pasirinkti koplyčioje.

GRAŽIOS INDIVIDUALINĖS KOPLYČIOS

MAŠINOMS PASTATYTI AIKŠTĖ

Lietuviams teikiama šios rūšies aptarnavimas 30 metų.

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrinėjimų duomenimis
Redaguoja Med. Daktaras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

KAIP MOTINA TRUKDO VAIKUI BRĖSTI

Vaiko atsilikimas augime ir brendime gali būti dėl psichofizinių sutrikimų.

Vaikų ligų gydytojai:
Robert G. Patton, M. D. ir Lytt I. Gardner, M. D.

Vaikas nebirsta reikiama bei motinos; jis lygiai taip nukentė nemitinios motinos prieglobstyje. Šią gyvenimišką tiesą patvirtina savo mokslinius darbus užbaigę pediatrai — gydytojai Patton ir Gardner. Anot jų, jau seniai yra žinoma, kad dėl įvairių priežasčių netekimas motiniškos globos, pvz., pačius tautykiams tarp dukčio ir jo tėvų, ypač motinos, gali būti nepataisomai sužalojama vaiko asmenybė ir intelektas.

Ne kiekviena gimdančioji tampa motina

Ne kiekviena moteriškė pagimdžiusi tampa motiniška motina. Motina yra tik tada motina, kada ji pajėgia tinkamai atlikti jai gamtos — Dievo skirtas pareigas: deramai naują gyvybę pradėti, reikiama ją išnešioti bei pagimdyti ir žmoniškai išugdyti — tinkamą fizinę ir jausminę aplinką naujagimiui suteikiant. Šitokį savo uždavinį pajėgia atlikti tik pilnai subrendusi motina — kūnu, protu ir jausmais darnus asmuo. Visi aplinkiniai turi irgi reikiama subręsti, idant pajėgtų motinai minėtose jos pareigose reikiama padėti.

Vyraujantis motiniškumui matas yra **Jausmų darnumas**. Jei kūnu nusilpusi ar protu neaukščiausiai susitvarkiusi motina dar gali sveiką vaiką išugdyti, tai to nepajėgia atlikti jaumais nesutvarkiusioji. Todėl be pakankamo jausmais darnumo nebuvo, nėra ir niekada nebus motiniškos motinos mūsų tarpe. Šią tiesą šiandien supranta kiekvienas subrendęs žmogus. Tokie žmonės dirba, kad parengtų tinkamesnes sąlygas didesniai kiekviui minėtai subrendusių motinų mūsų tarpe atsiradimui.

Jausmais netvarkingas nepajėgia tvarkingai galvoti ir elgtis

Jau žinome, kad motinos pareigos nesibaigia vaiko pagimdytu. Tokiam veiksmui vien fizinės motinos pakanka; tai sugeba ir ne žmonės atlikti. Pilnai sveiko žmogaus išugdyti reikalinga sveika — ypač jausmais darni motina ir tokie pat jai pagalbininkai. Todėl netiesiogiai galvoja ir kalba visi tie mūsiškiai, kurie tvirtina, kad vaiko negali tinkamai auklėti tie, kurie patys vaikų negimdė. Tikrumo gė, į tinkamus auklėtojus tinka tik visais atžvilgiais sveikas asmuo, o jei tas asmuo bus dar ir gimdytojas, tai vaiko auklėjimas tik pagerės.

ti galės. Panašiai, kaip negalima tvirtinti, kad nesirgęs skrandžio žaizda gydytojas, negali gydyti tokia liga sergančio žmogaus, taip neteisinga būtų prileisti, jog bet kokia motina vaikui yra visvien geresnė už ne motiną. Jausmais nesveika vaiko motina sužalos vaiką daugiau, negu subrendusi, bet vaikui svetima moteriškė. Todėl dabar nelaimingi vaikai esti gydomi atimant juos iš jausmais nesveikų gimdytojų ir perduodant sveikam svetimam asmeniui.

Ankstybosios aplinkos įtaka vaiko vystymuisi

Gydytojai Patton ir Gardner pirmieji ištyrė, kad netekimas motinos gali sutrukdyti vaiko augimą, jo kaulų vystymąsi ir išsukti psichomotorinį atsilikimą. Toks vaikas gali kiek pasitaisyti, jei jis pateks į geresnę aplinką dar anksti — vienok tam tikras augimo sutrikimas jau palieka ant visados. Vaiko atsilikimas augime ir besivystyme, pagal minėtus gydytojus, gali turėti psichosomatines priežastis.

Netekę motinų vaikai (tirti buvo nuo trylikos mėnesių iki pusseptintų metų amžiaus turintieji) kartais atsiekia tik 20–65% savo amžiui reikiamo ūgio; tokių vaikų kaulų išsivystymas atitinka tik 20–67% vaikų amžiui.

Minėti gydytojai tyrė motinų netekusius penkis vaikus (amžius 13–36 mėnesiai) — jie visi buvo mieguisti, be energijos, savyje užsidarę, vengė kitų žmonių ir niekada nesišypojo; nė vienas jų nevaikščiojo. Tik vienas 36-ųjų mėnesių amžiaus kalbėjo, pasakydamas pavieniui kelis nesuprantamus žodžius. Vienas pusseptintų metų vaikas buvo labai jautrus ir gėdinosi; jis nedraugavo su savo bendraamžiais, nesulaikė šlapimo ir išmatų; jo kaulų subrendimas atitiko 18 mėnesių amžiaus vaikui. Visi augime ir besivystyme atsilikę vaikai neturėjo maisto trūkumo, vidaus sekrecijos liaukų sutrikimo ar medžiagos apykaitos pakenkimo bei kitokios rimtesnės ligos, kuri trukdytų jų augimą.

Vienok visi minėti šeši vaikai buvo kilę iš labai pačius šeimų. Visų tų vaikų motinos nepajėgė nešti atsakomybės už savo vaikų ugdymą. Dvi tokios motinos buvo pačios jaunystėje netekusios tėvų; dvi nekentė savo vaikų; viena buvo nepatenkinta savo vaiku; viena buvo neutrali savo vaiko atžvilgiu; viena proto trūko, viena, nors vaiku rūpinosi, bet negalėjo motiniškai globoti savo vaiko, nes ji dirbo visą dieną.

Dėl netikusių tėvų

įvairiopa nukentė vaikai

Paduosime keletą būdingų vaiko pakenkimo pavyzdžių. Vienas trylikos su puse mėnesio vaikas buvo atgabentas ligoninėn labai mažas (ūgis — devynių mėnesių vaiko); gulėjo nejudėdamas ant nugaros; nesutrukdytas nerėkė. Kaimynai teigė, kad to vaiko neprotinga motina "gadina" vaiką — tokiu būdu motinos santykiai su šiuo kūdikiu buvo nutraukti, nors pati motina su juo buvo ir jį pagimdė.

Kitas atsitikimas: 15 mėnesių mergaitė (jos ūgis: trijų mėnesių kūdikio) buvo mieguista, savy užsidarius, nekreipė dė-

mesio į gydytoją, kuris ją apžiūrėjo. Jos oda buvo sausa ir sukasymai buvo gausūs. Priešakinis maumonėlis buvo dar neužsidaręs; jos galūnės buvo plonos ir jų raumenys buvo sunykę. Jos tėvas buvo apibūdinamas kaip neatsakingas asmuo, jis tik retkarčiais dirbo ir buvo alkoholis. Jis patvirtino, kad tai jo dukterė ir kad jo žmona nekenčianti savos dukters. Dukterė būdavo uždaryta be priežiūros tamsiame kambaryje; iš jo ji būdavo išnešama tik pavaldinimui.

PASISKAITYTINA: Growth Failure in Maternal Deprivation, by Robert Gary Patton, M. D. and Lytt I. Gardner, M. D., Springfield, Ill.: Charles C. Thomas, 1963.

Pavojingas juokas

Tai prasidėjo vienoje misijų mokykloje, mažame Tanganijos mieste Kašasoje. Be jokios priežasties pradėjo juoktis viena trylikametė mokinė. Mokytoja — vienuolė susierzino ir liepė nutilti. Mokinė juokėsi be atvangos iki ją suėmė verkimo mėšlungis. Tą patį vakarą juokas ir verkimo mėšlungis jau buvo apėmę visus mokinius — o jų buvo maždaug šimtas.

Sekančią dieną buvo pranešta, kad pamokų nebus, nes juokas plito vis labiau ir labiau. Mokinių giminės buvo užkrėsti juoko liga, kuri po kurio laiko virto verkimo mėšlungiu. Niekas nėjo į darbą, ir kavos plantacijos stovėjo apleistos. Tai, kas mokytojai — vienuolei pasirodė esąs nevykęs pokštas, buvo ne kas kita, kaip baisios "endwara yokusheka", t. y. juoko ligos, pradžia, kuria per paskutiniuosius 18 mėnesių buvo susirgę daugiau, kaip 1000 afrikičių. Ši liga — viena iš "paslaptingiausių", nes dar nerastas jos sukėlėjas.

Vietiniai žmonės, kaip paprastai, sako, kad šią baisią ligą sukelia arba piktosios dvasios arba burtininkai. Tuo būdu jiems — viskas aišku.

Dr. Carleton Gajdusek, amerikietis — mokslininkas, sužinojęs apie juoko ligos epidemiją, prisiminė, kad jam teko pirmą kartą išgirsti apie šią ligą prieš šešerius metus Rytų Naujojoje Gvinėjoje. Ligoniai lėktuvais buvo nugabenti į australiškas ligonines. Daugumas pasveiko, bet vis dėlto keletas ligonių mirė, netekę paskutiniųjų jėgų. Pasirodė, kad geriausi vaistai — tai stiprios tabletės miegui.

Dr. C. Gajdusek pats buvo nuvykęs į Australiją ir tyrė ligonius. Jam nepavyko rasti sukėlėjo. Kadangi po gilaus miego beveik visi ligoniai pasveikdavo, tai Dr. Gajdusek spėja, kad ligos priežastis glūdi ligonių psichikoje. Jis mano, kad čia turima reikalo su savo rūšies masių isterija. Jam teko stebėti masinius juoko ligos priepuolius (Naujojoje Gvinėjoje), sukeltus visai nekaltų įvykių; pvz., sykį tyrinėtojų ekspedicijos atvykimas į vieną Naujosios Gvinėjos kaimą išsukė tikrą juoko ligos epidemiją; ki-

lą kartą panašios epidemijos priežastis buvo netoli kaimo nusileidęs lėktuvas. Pažymėtina, kad kiekvieną kartą juoko ligos epidemija apima tik tam tikrą gyventojų dalį, pavyzdžiui, vieną kartą — tik jaunas mokines, kitą kartą — tik viengungius, trečią kartą — tik senus žmones ir t. t.

Bet ne visi mokslininkai sutinka su dr. Gajduseko nuomone. Kiti mano, kad egzistuoja dar neatrastas juoko ligos sukėlėjas — virusas.

Vis dėlto atrodo, kad dr. Gajduseko teorija galima pasitikėti, nes juk ir mūsų tarpe dažnai kalbama apie "užkrečiamą juoką", kurį jau sukeliu ne virusas. Kiekvienas iš mūsų arba turi tokių pažįstamų arba pats yra toks, kad, pradėjęs nuosirdžiai juoktis, negali susilaikyti ir juokiasi, iki ima verkėti, o paskui tik pamažu atgauna savo jėgas. Ir vis dėlto "siaubingas" Naujosios Gvinėjos juokas — "endwara yokusheka" — yra viena iš paslaptingiausių ligų. Jos tyrinėtojai iš tikro neturi jokio pagrindo juoktis.

Mergaitė, kurios susirgimu, prasidėjo "endwara yokusheka" epidemija, negalėjo vėliau paaiškinti, kas sukėlė josios juoką, nes nei mokytoja nebuvo pasakiusi nieko juokingo, nei mokinės nebuvo iškirtusios jokio pokšto.

Kaip ten bebūtų buvę, bet tuo metu, kai gydytojai laužo galvas dėl juoko ligos, Kašasos gyventojai įsitikinę, kad mergaitė "apsėsta" piktų dvasių. Net klasės draugės vengia jos.

Vertė L. U.

Skaiciai pagal amžiaus

Padalinant lytimis, JAV-bėse yra 57,923,000 moterų po 21 metus ir daugiau amžiaus; 53,590,000 vyrų tokio pat amžiaus; 20,722,000 priešmokyklinio amžiaus vaikų (jaunesnių kaip 5 metus amžiaus); 34,515,000 pradžios mokyklos amžiaus (nuo 5 iki 13 metų); 13,470,000 aukštesniųjų mokyklų mokinių amžiaus ir 10,878,000 kolegijų studentų amžiaus (nuo 18 iki 21 metų).

Pirmą kartą JAV istorijoje, žmonių virš 85 metų amžiaus jau yra daugiau kaip milijonas. Tokių, kurie sulaukė pensijos amžiaus — 65 metų — toliau gyvena, yra jau 17,567,000 žmonių.